

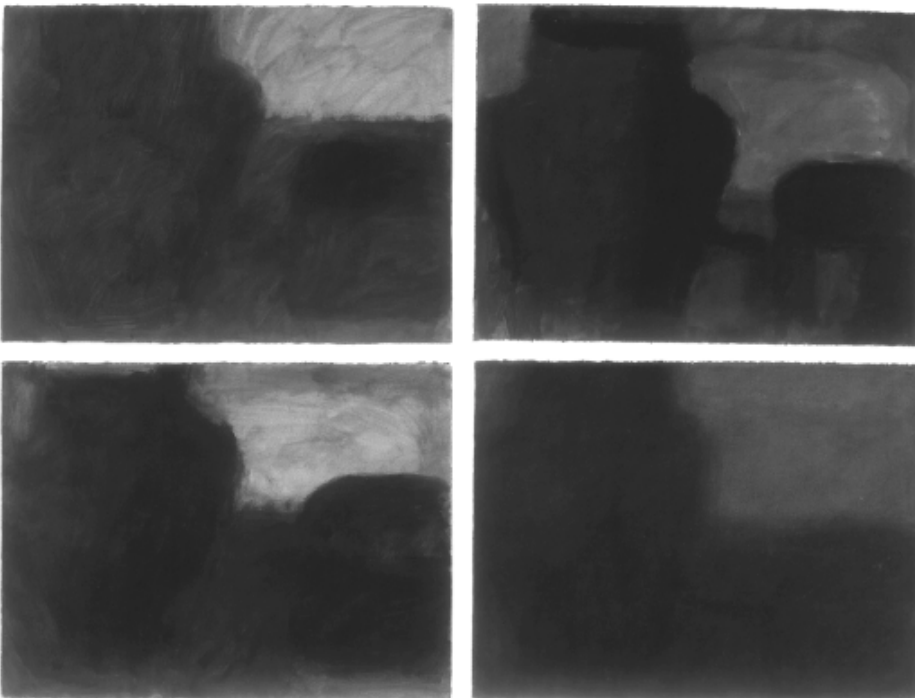
„...az vagyok, amit látok”

*Alexandre Hollannal
beszélget Cserba Júlia*

Párizs egyik legrégebb és legélénkebb utcája a Rue Mouffetard. Déllelőttönként főként a piaci közönség teszi zajossá, majd később megjelennek a közeli egyetemek diákjai és a turisták is. Hollán Sándor, vagy ahogyan hazáján kívül ismerik, Alexandre Hollan ennek a hangulatos, színes, ám nyugodtnak semmiképpen sem mondható utcában él.

Cs.J.: *A polcokon gondosan elhelyezett edénycsoportokat, ütött-kopott kannákat, korsókat látni, némelyik mellett összeszáradt narancs, alma, tök. Ezek a modelljei?*

A.H.: Két állandó témaköröm van, az egyik a fa, a másik a csendélet. A modell vagy motívum arra jó, hogy újra és újra tudatosítsa bennem, hogy nem látom, amit nézek. Itt vagyok előtte, és miközben nézem, megjelenik bennem egy sor, a látvánnyal kapcsolatos gondolat, amely elvág a látható valóságtól. Például, nézem azt a csendéletet, és automatikusan azt mondom

Alexander Hollan

Négy festmény egy csendéletből kiindulva, 1991, akril,
57×76 cm egyenként

Jürgen Eis

Alexander Hollan műterme, 1997. április 10., fotó

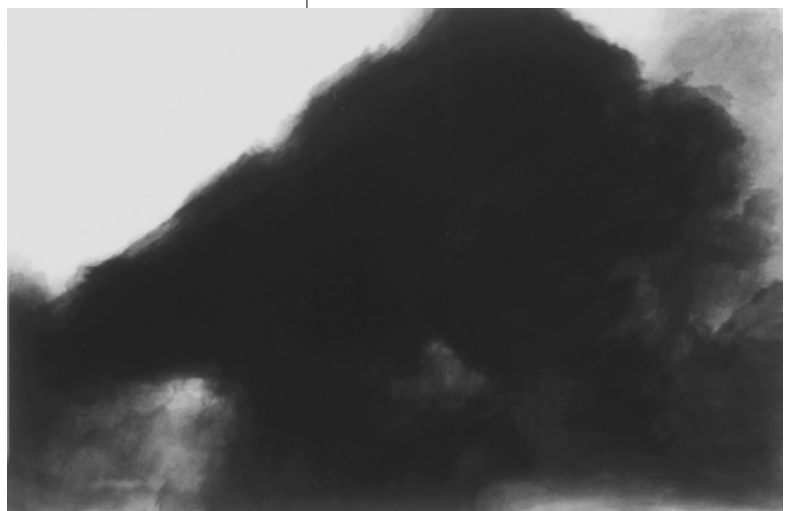

magamnak: piros alma, kék lábas... Ez egy felületes, statikus képet ad, és érzem, hogy ennél nem szabad megállni. Elhárítom: nem, ez nem csak piros, nem csak kék, talán nem is piros, nem is kék. Ettől kezdve a szem „felébred”, és egészen másképp keresi a kapcsolatot a motívummal.

A felületek, a formák feloldódnak, a tárgyak megnyílnak, egymással rezonanciába kerülnek, ismeretlen mélységeket tárnak fel. A látvány élővé válik... A látás másik oldala persze a belső élmény, amivel akkor kezdek kapcsolatba kerülni, amikor érzem, hogy „a piros nem piros”.

Ez a megézés a külső élmény visszhangja, aminek nagyon kevés kapcsolata van a racionális látvánnyal, és csak úgy tud kibontakozni, ha közben a külső látvánnyal állandóan konfliktusban marad. Ezért nélkülözhetetlen a motívum. Amikor 1956-ban Párizsba kerültem, akkor jöttem rá, hogy az, amit az ember automatikusan lát, az nem a valóság. A látást élő aktusnak érzem: van egy olyan pillanat, amikor az, amit látok, az él. Ez a pillanat, mely számomra annyira lényeges, persze szinte megfoghatatlan, de olyankor *e suis ce que je vois*¹ (az vagyok, amit látok).

Cs.J.: Ezek szerint önnél a motívum nem téma, hanem egy kiindulópont, valaminek az előidézője?

Alexander Hollan

Villámsulytott öreg tölgy, 1998, tempera, 65×100
cm egyenként

A.H.: Leülök a motívum elé, nyugodtan szemlélem, kapcsolatot keresek vele. A külső képen, amelyet akármelyik fényképezőgép is fel tud venni, egyszer csak megjelenik egy belső élményre rezonáló, élő kép. Hangsúlyozni szeretném, hogy nem képzeletben, hanem úgy mondanám, hogy a figyelő tekintetben: látom, mint egy kettős képet a valóságról. Ezért mindig úgy dolgozom, hogy a motívum és köztem legyen egy olyan tér, ahol a tekintet utazhat. Ennek olyan távolságnak kell lennie, amit be tudok fogni, át tudok élni. Kezdetben az impressziók létrejötte, a „kettős látás” számomra valóságos csodának tűnt, és hogy rájőjjenek, honnan ered, utazni kezdtem.

A hatvanas évek elejétől nyaranta az autóban éltem, állandóan úton voltam, de csak a természetben, lakatlan vidékeken jártam, Franciaországban és környékén. Kerestem a tájat, kerestem önmagam, és egyik közelebb vitt a másikhoz. Az utóbbi 20-25 évben egyre jobban éreztem, hogy a dél-francia bozótos dombok, szőlőhegyek között rejtőzik, amit keresek. A nyolcvanas évek elején vettem magamnak egy kis préházat Dél-Franciaországban, és azóta a nyarakat ott töltöm. Közvetlenül a ház mögött áll néhány örökzöld tölgy, és volt egy öreg olajfa is, amit sajnós, nagy bánatomra kivágtak. Tekintve, hogy éveken keresztül rajzoltam, nagyon szívemhez nőtt.

Cs.J.: *Még ma is emlékszem, mennyire megleptek azok az olajfát ábrázoló rajzai, amelyeket néhány évvel ezelőtt egy párizsi kiállításán láttam, és közülük is leginkább azok, amelyek az éjszaka sötétjében készültek.*

A.H.: Tíz éven keresztül ugyanarról az olajfáról évente egy-egy nagy szénrajzot készítettem úgy, hogy napnyugta után, esténként rajzoltam, a teljes besötétedésig. És ahogy az éjszaka eltörli a formákat, én is gyakran letöröltem, amit rajzoltam. Így ezek a képek lassan maguktól kezdtek fejlődni, élni. De ez rajzaim egyik határeset... Sematikusan azt lehetne mondani, hogy munkámnak három formája van. Ezt talán azzal a három rajzzal tudnám illusztrálni, mely ugyanazt a villámsújtotta, öreg tölgyet ábrázolja.

Az első esetben a rajz rövid idő alatt, megszakítás nélkül készül, nagyon gyors impressziókat rögzíti a fa egészéről. És ha valami miatt abba kell hagynom, egy ilyen rajzhoz már nem tudok újra hozzányúlni, mivel a pillanatnyi állapot már nem visszaidézhető.

A következő rajz többszöri ülésből született. Míg először képes vagyok átélni a fa életét, érezni a benne zajló folyamatokat, az energiákat, addig a másodiknál megváltozik közöttünk a viszony, és távolságtartással, objektívebben látom. Észreveszem a környezetét, vagyis a teret, amiben él. A harmadik esetben a rajz még lassabban készül, a kapcsolatkeresés elmélkedővé válik. Fokozatosan eljutok addig az állapotig, hogy a fa belsejében érzem magam, érzem a tömegét, a mélységét, erejét, és a külső valóságon lépésről-lépésre eluralkodik a belső élmény. A részletek eltűnnek, a forma lelassul, és míg az első változatnál nincs tér, addig a harmadiknál a forma hol elválik, hol pedig összeolvad a tájjal, a háttérrel, amely a majdnem fehérből elmegy a majdnem feketébe. A fa körül kialakul egy rotáció, a táj forog, a fa áll... Számomra mindhárom megközelítés egyaránt lényeges, hiszen a valósággal különböző kapcsolatokat tesz lehetővé.

Cs.J.: *Furcsa módon, míg csendéletei vibrálóan színesek, addig a fák mindig fekete-fehérek.*

A.H.: Van egy régi, gyerekkori emlékem, ami talán megmagyarázza ezt. A kertünkben volt egy nagy platánfa, és arra felfüggesztve egy hinta. Valaki hintáztatott, és amikor már meguntam, mondtam, hogy elég, de valahogy nem értette meg, és tovább lendített.

A hinta erőteljes mozgása és az én megállás iránti vágyam között volt egy erős kontraszt, és éreztem, hogy ebből az áramlatból nem tudok kilépni. Rémulten kiabálni kezdtem, és a nagy lármára összefutott a ház népe. Nagyanyám, hogy megnyugtasson, karjaiba vett, kivitt a kertből, és én megláttam a csendben, színesen lenyugodó napot és az esti fényben fürdő tájat. Talán ennek a nyugodt, békés érzelmi benyomásnak, ami a színekhez kötődik, ellentéte a fához kapcsolódó, számomra nagyon dramatikus élettémény. Néha úgy érzem, mintha a fa egy rejtett nyelven beszélne hozzám. Utazásaim során, 1971-ben eljutottam Münchenbe, és egy park közelében telepedtem le, ahol már sok hippi táborozott. Emlékszem, hogy esténként megjelent közöttük egy fekete szakállas, lila turbános elegáns guru. Körülvették és zenéltek. Én tőlük kissé távolabb, egy nagy nyárfát rajzoltam napokon át. Egy alkalommal, mielőtt hozzákezdtem volna a fa rajzolásához, hirtelen az volt a benyomásom, hogy a fa bennem van, szétnyílik és kitáruul. Ekkor valóban úgy éreztem, hogy megszűnt köztünk a távolság, hogy én is részese vagyok a fának és az azt körülvevő térnek, és nemcsak a tekintetem által. Talán azóta változott meg alapvetően a kapcsolatom a fával; most, amint látom, organikusan érzem életét lélegzésem, vérkeringésem és más lelassult ritmusokon keresztül. Érzem karakterét, és hogy miért olyan, amilyen... És azóta vált számomra a papír fehérje is egyenlővé a térrel.

Cs.J.: *Michel Nuridsany műkritikus egyik, önről szóló írásában felvetődik Morandi neve, akinek művészetét ön igen nagyra tartja, annak ellenére, hogy a csendélet problémáját eltérő módon közelíti meg. Miben látja a kettejük közötti különbséget?*

A.H.: Amikor Morandi munkáit nézem, az évek során egyre növekvő egyszerűsége és egyre vakmerőbb és világosabb ragyogása az, ami engem leginkább elkápráztat. Ezt én a szemlélet végtelen türelmével és intelligenciájával magyarázom. Az ő univerzuma lényegesen koncentráltabb, mint az enyém, és a belső világot kevésbé hagyja láttatni. Így, bár nagy rokonságot érzek Morandival, a különbséget elsősorban abban látom, hogy az ő formanyelve

egyszerűbb, míg az enyém líraibb. Nekem egy nagyobb skálára van szükségem: szükségem van a homályra, a mélységre, és arra, hogy időnként visszatérhessek a világosságba. Mint ahogy szükségem van a külső formákra, majd arra, hogy azokat teljesen feloldjam, szükségem van a gyorsaságra és a végtelen lassúságra is. Vagyis az én munkámat az ellentétek állandó egymásra hatása élteti, és újítja meg.

Cs.J.: *Milyen tervek foglalkoztatják, készül-e kiállításra?*

A.H.: Igen. A svájci Vevey-i Múzeumban 2001 nyarán rendezendő Morandi-Hollán kiállításra.

¹ Je suis ce que je vois – Az vagyok, amit látok: Hollán Sándornak a festéssel és rajzolással kapcsolatos jegyzeteit tartalmazó francia nyelvű könyve, Cognac, 1997.